proLékaře.cz | 18.11.2026

Svědění konečníku

CHARAKTERISTIKA

Svědění konečníku (latinsky pruritus ani) je relativně častým chronickým problémem. Postihuje 1–5 % populace, více muže než ženy, zejména mezi 40.–60. rokem. Častěji se objevuje navečer či v noci. Svědit může kůže i bez vyrážky či zjevných projevů. Svědění může být přechodné či přetrvávající – v závislosti na vyvolávající příčině. Svědění konečníku může mít řadu příčin, které se nezřídka i kombinují. V těchto oblastech navíc působí nepříznivé místní faktory, které hojení jakéhokoliv zánětu či svědění zhoršují. Jsou to pocení, tření, teplo, vlhko, mikrobi, stopy stolice atp. Svědění vede často ke škrábání, které stav dále zhoršuje – vede k poranění, pálení, bolestivosti, praskání, zanesení infekce, vzniku ekzému a v konečném důsledku i ke zhoršení svědění, což vytváří jakýsi bludný kruh.

PŘÍČINY

Často se jednoznačnou příčinu nepodaří odhalit, nicméně k častým patří:

- nemoci konečníku: hemoroidy, praskliny, výhřezy, píštěle
- infekce konečníku a střeva: bakteriální, kvasinkové, houbové či parazitární (vši, svrab, roupi aj.), některé pohlavně přenosné choroby
- chronický průjem, inkontinence stolice, chronická střevní onemocnění (Crohnova choroba)
- kožní choroby: atopický a kontaktní ekzém, sklerotizující lichen, lupénka, kopřivka aj.
- interní onemocnění (cukrovka, choroby jater, ledvin, štítné žlázy, chudokrevnost, leukemie)
- lubrikancia a lokální antikoncepční prostředky
- některé léky jako laxativa, antibiotika a další
- nádorová onemocnění, radioterapie v pánevní oblasti
- psychosomatická, psychiatrická onemocnění (deprese) a neuropatie (na základě vyšší dráždivosti dochází k aktivaci nervových zakončení a vzniku svědění bez nějaké příčiny).

Zhoršující faktory

- ostré kořeněné pokrmy, káva, silný čaj, sycené nápoje, alkohol, čokoláda, rajčata
- těsné, neprodyšné prádlo a oblečení
- dlouhé sezení (včetně vysedávání na toaletě), pocení, tření
- špatná či naopak přehnaná hygiena (vede k přesušení a zvýšené citlivosti kůže).

VYŠETŘOVÁNÍ

Předpokladem úspěchu léčby je pátrat společně s lékařem po příčinách a spouštěčích a, je-li to možné, odstranit je. V rámci pátrání může lékař u pacienta provést stěry z kůže konečníku, vyšetření stolice, základní laboratorní vyšetření, poslat pacienta na epikutánní testy, proktologické, eventuálně gynekologické, neurologické či psychiatrické vyšetření.

LÉČBA, PREVENCE A PRAKTICKÉ POKYNY

Pro zvládnutí potíží je kromě léčby stejně důležité i dodržování preventivních režimových opatření, namířených proti působení místních nepříznivých vlivů, a vhodná péče o kůži v oblasti konečníku. Bez prevence je totiž jakákoliv léčba málo účinná. Léčba se liší podle zjištěné příčiny; nicméně jakkoliv mohou být příčiny svědění konečníku různé, úlevová péče ke zmírnění svědění je obdobná:

Mytí

- K mytí konečníku se doporučují obdobně jako u ekzémů šetrné, neparfémované **syndety,** případně antiseptická medicinální tekutá mýdla, při přesušení medicinální **mycí oleje**.
- Kůže se po mytí osuší šetrně jemným, čistým ručníkem, pečlivě – dosucha; při výrazné citlivosti lze využít i osušení fénem.
- Nevhodná jsou klasická či běžná tekutá mýdla a pěny do koupele, protože mohou zánětlivou kůži vysušovat a dráždit.
- Šetrnější je krátké osprchování, dlouhé koupele jsou nevhodné.
- V případě zhoršení jsou namísto mytí vhodnější vlažné až chladné oplachy či sedací koupele, eventuálně odpařující **obklady** se zklidňujícími látkami, jako je tanin (silný odvar z dubové kůry nebo černého čaje) anebo slabě růžový roztok hypermanganu.
- Kde nelze použít obklady (v práci, v noci atp.) jsou vhodným úlevovým doplňkem **spreje** obsahující léčebné termální vody (např. La Roche Possay, Avene, Uriage, Bioderma).
- Po stolici je optimální opláchnout konečník vodou (bidet, sprcha); případně alespoň šetrně otřít vodou zvlhčeným neparfemovaným toaletním papírem či kosmetickým tamponkem.

Ochranné a hojivé prostředky

- K ochraně citlivé sliznice konečníku a ke zklidnění jsou vhodné **antiseptické zinkové pasty** (např. Vitella ictamo, Ichthyo care, Zitenax, Tanno Hermal, Sudokrém); používají se především na den.
- Případně lze použít speciální záložky z netkané textilie – odsávají vlhkost a brání těsnému kontaktu kožních řas.
- Přes den lze ke zklidnění také použít **protisvědivé emulze** ve formě spreje (např. SOS sprej, Cutozinc silver či Cutozinc ichtamo).

proLékaře.cz | 18.11.2026

- Zásypy jsou nevhodné – ve vlhkém terénu tvoří hrudky a mechanicky dráždí.
- Při přesušení a k dohojování jsou vhodné hojivé **masti** – obdobně jako u popálenin (např. Bepanthene plus mast, Cicaplast Baume B5, Cicalphate, Bariederm Cica-Cream, Vitella extréme atp.); používají se především na noc.
- Obecně nevhodné jsou prostředky parfémované, včetně vlhčených hygienických ubrousků, parfemovaného toaletního papíru, a dále i některé přírodní prostředky (např. propolis, tea tree olej, heřmánek, měsíček), protože mohou v této citlivé oblasti dráždit anebo postupně vést ke vzniku alergie a způsobovat tzv. *kontaktní ekzém*.

Léčba

Pro rychlé zklidnění může lékař předepsat ke krátkodobé léčbě vhodné **zevní kortikosteroidy**, obvykle obsahující ještě protimikrobiální složku. Kortikoidy není vhodné používat souvisle dlouhodobě či často opakovaně, protože pak mohou mít nežádoucí účinky, jako je ztenčování kůže, snížené hojení ran a i návykové jevy. Je třeba se tedy řídit podle aktuálních pokynů ošetřujícího lékaře.

Celkové léky tlumící svědění, bohužel tlumí i celkově (tzv. **sedativní antihistaminika**), takže se používají spíše jen nárazově a na noc.

Výběr prostředků je široký, účinnost a snášenlivost zevních prostředků se ale může individuálně lišit. A tak je optimální, když léčbu pro konkrétního pacienta navrhuje a řídí lékař, volba a postup se navíc liší podle převažujících potíží a fáze choroby.

I tam, kde není možné vyvolávající příčinu zjistit, lze stav zvládnout prevencí – vyloučením dráždivých vlivů, obecnými režimovými opatřeními, vhodnou péčí o kůži a při zhoršení včasnou aktivní léčbou.

Zásadní je srozumitelnost a jednoduchost léčby – méně znamená více.

Edukační projekt České dermatovenerologické společnosti ČSL JEP
© MUDr. Nina Benáková, Ph.D., 2018
Materiál je chráněn autorskými právy a je určen členům ČDS ČLS JEP pro edukační účely v ordinacích. Není povoleno ho mimo tyto účely dále reprodukovat či jakkoliv rozšiřovat, včetně jeho částí. Pro jakékoliv jiné využití je třeba souhlasu autora a redakce Čs. Dermatologie.

EDIČNÍ PLÁN

Česko-slovenská dermatologie, 95. ročník, rok 2020

Číslo 1: Atopická dermatitida
Číslo 2: Morbus Darier
Číslo 3: Vaskulitidy
Číslo 4: Lichen